
Vaderlijk

'Aan welke man heb jij je gelaafd?' De vraag blijft hangen in de door kaarsen verlichte ruimte. We zitten in een kring met twaalf mannen. Het is mijn eerste avond in deze groep. De stilte is bijna hoorbaar en wordt slechts onderbroken door een enkeling die niet weet wat 'laven' is. 'Welke man gaf jou voeding? Wie was je voorbeeld? Aan wie kon je je optrekken?', verklaart een van de leiders van de groep.

Bij mij was het zoeken al begonnen.

Aan wie heb jij je gelaafd? Wat een confronterende vraag! Héb ik mij wel gelaafd aan een man? Het is alsof ik met een brandende toorts licht moet laten schijnen in de donkere holtes van mijn ziel. Het duister en de leegheid overvallen me. Ja, ik heb altijd sympathie gevoeld voor mannen die knaagden aan de gevestigde orde. Voor tennislegende John McEnroe die schreeuwend en tierend op het heilige gras van Wimbledon de altijd onverstoorbare Zweed Björn Borg van zijn troon probeerde te stoten. Voor cabareticoon Freek de Jonge die, samen met Bram Vermeulen, met scherpe observaties en snijdende (lied)teksten in de jaren zeventig de wereld van kleinkunst op zijn grondvesten deed schudden. En ik kan en kon sympathie voelen voor kunstenaars in zijn algemeenheid en dwarsdenkers in het bijzonder. Mensen die vraagtekens plaatsen waar anderen kiezen voor een uitroep teken. Ach, het zal mijn Rebelse Kind wel zijn. Maar een voorbeeld? De idealist Joop den Uyl komt even naar boven, hij had iets vaderlijks.

Ah... VÁDERLIJKS, maar natuurlijk!

Pas dan wordt hij beschenen door het licht van mijn toorts. Hij was afwezig, vaak letterlijk en figuurlijk, zoals bij zovelen van mijn generatie. De opvoeding was uitbesteed aan moeder.

Ik vertel in de kring dat ik hem pas echt goed heb leren kennen zo'n acht jaar ná zijn dood, in een periode van tweeënhalf jaar waarin ik bijna wekelijks mijn psychiater bezocht. Er was veel gebeurd in mijn leven. Een depressie, een relatie met een andere vrouw, een huwelijk waar ik wel uitbreken moest. Genoeg om mezelf eens grondig onder de loep te nemen. In dat proces van ontboezemen en ontbolsteren kwam hij steeds dichterbij. Voelbaar, bijna tastbaar, zoals ook nu, terwijl ik dit schrijf. Bij het beschouwen van mijn schema's, die mij hadden gebracht waar ik nu was, realiseerde ik mij hoeveel ik op hem lijk. Altijd voorzichtig en behoedzaam, altijd zo bij de ander, altijd die controle, en zo snel uit het gevoel.

Hij en ik: gelukszoekers of pijnvermijders?

In zijn ogen zat zoveel vuur. Maar zijn passie en speelsheid zaten verpakt in een korset van fatsoen, van normen en waarden, van 'zo doen wij de dingen'. Een oceaan van emotie en gevoel, omklemd door dikke muren die erupties moesten tegengaan. Zo bleef hij opgesloten in een huwelijk waar veel kameraadschappelijkheid was, maar geen zichtbare, passionele liefde. Mijn vader, altijd netjes in het pak, keurig gestropt, vriendelijk doch vormelijk. Succesvol ondernemer. Een man van statuur. Als hij ergens binnenkwam, kwám er ook iemand binnen.

Mijn vader, hij fluistert in mijn oor, hij moedigt mij aan. Dáár, in die kamer van mijn psychiater: 'Wat goed dat jij wél doet wat mij niet is gelukt.'

Ja papa, ter ere van jou doe ik het anders.